

Eräs terijokelainen

Jari Nykänen

Olli Aleksander Saukkonen syntyi suutari Eerik Saukkosen ja vaimonsa Maria Lovisa Vilskan kuusilapsisen perheen vanhimpana poikana Parikkalan Rautalahden kylässä tammikuun pakkasissa 1904. Runsas 37 vuotta myöhemmin jatkosodan hyökkäysvaiheessa Suojärven Kaivostenkylän taisteluissa vihollisen luoti tavoitti joukkueensa kärjessä edenneen vänrikin katkaisten parasta miehuuttaan elävän perheen isän ja aktiivisotilaan elämän. Näiden tapahtumien väliin mahtuu ihmiselämä, jonka vaiheita käymme nyt hyvin lyhyesti tarkastelemaan.

Ollin lapsuus ja varhaisuoruus nelivuotisine kansakouluineen kului Suomen itsenäistymisen kannalta merkittävänä vuosina, vaikkei se ehkä niin näkyntykään pienen maalaiskylän arkielämässä. Varusmiespalveluksen päätyttyä Viipurin Savon Jääkäri Rykmentissä vuoden 1925 kesäkuussa Olli palasi kotiinsa Parikkalaan, mutta pari jo vuotta myöhemmin, vuonna 1927, Olli pestautui vakinaiseen palvelukseen alikersanttina Terijoella olevaan Polkupyöräpataljoona 1:een.

Seuraavan vuoden syksyllä tuli ylennys kersantiksi ja kaste Veriojan suussa täysiveriseksi rajasissiksi kapteeni Breitholzin toimeenpanemassa rajakasteessa. Vuonna 1931 kersantti Saukkonen tapasi Terioen asemalla juuri kauppakoulusta valmistuvan nuoren ensolaisen Martta Sergejeffin. Mentiin kihloihin ja seuraavana vuonna naimisiin. Sittemmin syntyi uusi terijokelainen, pieni Soili tyttö.

Taistelukoulun kanta-aliupseeriosaston jalkaväkikurssin suoritettuaan kersantti Saukkonen palasi pataljoonaan vanhaan toimeensa kouluttajaksi. Vuodet kuluivat joutuisasti tässä toimessa. Vuonna 1936 pataljoonan nimi muuttui Jääkäripataljoona 1:ksi ja perheeseen syntyi toinen lapsi, Arto.

Vuoden 1939 syksyllä kantaylikersantti Olli Saukkonen toimi edelleen koulutusaliupseerina luutnantti Heikki Mikkolan komentamassa kolmannessa komppaniassa. Tilanteen hiljalleen kiristyessä suojajoukot asetettiin liikekannalle 7. lokakuuta, jolloin Mikkola määräsi Ollin yhdeksi komppaniansa joukkueenjohtajista. Varsinaisten ylimääräisten kertausharjoitusten alkaessa Martta ja lapset, Soili 7v ja Arto 3v, joutuivat lähtemään evakkoon 10. lokakuuta Heinolaan. Olli itse oli siirtynyt pataljoonansa mukana rajan pintaan Haukijärven maastoon.

Terioen Vajoloilta vuokrattu Pajakadun asunto oli tyhjillään, mutta Olli huolehti sen lämmityksestä aina kun aika vain salli. Kotiin oli jäänyt lapsia odottelemaan myös Mirri-kissa, jota Vajolan emäntä ruokki, kunnes Vajolatkin joutuivat jättämään Terioen.

Rajaseudun kylä tyhjennettiin ja neuvotteluvaltuuskunnat matkustelivat Venäjälle ja takaisin. Elettiin kaikin puolin epävarmuuden aikaa ja toiveikkuus vaihteli milloin

parempaan ja milloin pahempaan. Palvelusaika kului vartioidessa ja estelinjoja rakentaessa, mutta vähäisinä vapaahetkinä ehdittiin käydä elokuvissakin.

Tuli 26. marraskuuta ja Mainilassa ammuttiin pitkään kiistellyt laukaukset. Alkoi väistämätön tapahtumien vyöry, joka huipentui 30.11.1939 kello 7:00 Suomen aikaa, jolloin kaikki epävarmuus tapahtumien kehityksestä loppui. Alkoi Talvisota, jossa Jääkäripataljoona 1:n pitkää ja kunniakasta sotatietä viitoittivat tutuiksi tulleet nimet: Summa, Taipale, Kollaa ja Pitkäranta. Näihin raskaisiin vaiheisiin ei tässä ole mahdollisuutta paneutua tarkemmin, sitä varten on saatavilla runsaastikin kirjallisuutta. Osaltaan juuri näiden miesten ansiosta.

Sota päättyi aikanaan ja Olli siirtyi pataljoonan mukana uuden rajan taakse. Pienen hapuilun jälkeen pataljoonalle löytyi uusi sijoituspaikka Lappeenrannasta muun Ratsuväkiprikaatin yhteydestä. Kesän 1940 myötä myös muu perhe pääsi sodan runtelemaan Lappeenrantaan, josta oli onnistuttu jotenkin vuokraamaan pieni asunto. Elämä oli aloitettava monen muun evakkoperheen tavoin miltei nollapisteestä.

Välirauha oli lyhyt ja pian oli edessä uusi sota, josta Talvisodan ansioista ylikersantista vänrikiksi ylennetty Olli Saukkonen ei enää selvinnyt. Hänen viimeinen leposijansa on Terijoen luterilaisen kirkon sankarihaudassa yhdessä muiden kaatuneiden karjalaisten taistelutovereidensa vieressä. Meille jälkipolville konkreettisempaa muistona on Lappeenrannan sankarihautausmaan edustalla oleva Äiti Karjala muistomerkin nimirivistö, jonka pelkkä olemassa olo muistuttaa heidän uhrinsa merkityksestä.

Tänä vuonna tuli täyteen tasan sata vuotta Olli Saukkosen syntymästä. Hänen suoranaisia jälkeläisiä on yhä elossa 14, joista nuorin on kesällä 2003 syntynyt poika, Olli. Ympyrä sulkeutuu, elämä jatkuu.